

VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM

TỈNH ỦY, ỦY BAN NHÂN DÂN
TỈNH THÁI BÌNH

Trần triều Thái bảo **ĐỖ TỬ BÌNH**

(1324 - 1383)

THÂN THỂ VÀ SỰ NGHIỆP

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM

TỈNH ỦY, ỦY BAN NHÂN DÂN
TỈNH THÁI BÌNH

Trần triều Thái bảo
ĐỖ TỬ BÌNH
(1324 - 1383)

THÂN THỂ VÀ SỰ NGHIỆP

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Thái bảo Đỗ Tử Bình sinh năm 1324, mất năm 1383, là thế hệ thứ hai họ Đỗ ở trang Phúc Hưng, huyện Thần Khê, phủ Long Hưng, nay là thôn Hưng Tứ, xã Hồng Việt, huyện Đông Hưng, tỉnh Thái Bình. Ông là một vị quan đại thần dưới triều Trần, có những đóng góp quan trọng đối với nền chính trị, quân sự của Đại Việt cuối thế kỷ XIV.

Trong gần 40 năm làm quan, ông đã kinh qua nhiều chức vụ quan trọng ở nhiều địa phương, trên nhiều lĩnh vực khác nhau, từ văn quan tới võ quan như: Trấn trị thành Hóa Châu (thuộc thành phố Huế ngày nay), Kinh lược sứ Lạng Giang... Ông cũng nhiều lần lĩnh ấn cầm quân đi đánh Chiêm Thành bảo vệ miền biên viễn phía Nam của Tổ quốc, làm quan đến chức Nhập nội hành khiển. Trên các cương vị được giao, ông đều thể hiện tài năng, có nhiều công lao trong công cuộc trị quốc, an dân của triều Trần. Sau khi mất, Đỗ Tử Bình được triều đình nhà Trần truy phong Thiếu bảo, được phối thờ tại Văn Miếu, được dân làng Hưng Tứ tôn làm phúc thần; các triều đại quân chủ sau này đều có sắc phong chuẩn cho dân làng Hưng Tứ thờ phụng, tri ân một danh tướng đóng góp nhiều công trạng, để lại nhiều dấu ấn trong lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước của dân tộc.

Đỗ Tử Bình là một nhân vật có vị trí quan trọng và tầm ảnh hưởng lớn trong lịch sử Đại Việt cuối thời Trần, chính vì vậy quốc sử của các triều đại quân chủ Việt Nam sau thời Trần ghi chép khá nhiều về ông, nhưng nội dung thông tin được biên chép cũng như cách đánh giá về nhân vật lịch sử này cho thấy vẫn còn nhiều điểm tồn nghi mà giới nghiên cứu cần phải tiếp tục tìm hiểu, trong đó có những sự kiện, những “góc khuất” gây nên nhiều tranh cãi, hoài nghi và tốn nhiều giấy mực của các chuyên gia, nhà nghiên cứu từ trước đến nay.

Nhân kỷ niệm 700 năm ngày sinh của Trần triều Thái bảo Đỗ Tử Bình (1324 - 2024), đồng thời nhằm cung cấp cho bạn đọc một tài liệu nghiên cứu về cuộc đời và sự nghiệp của Thái bảo Đỗ Tử Bình, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật xuất bản cuốn sách ***Trần triều Thái bảo Đỗ Tử Bình (1324 - 1383) - Thân thế và sự nghiệp***. Cuốn sách tập hợp hơn 40 bài viết được chọn lọc từ Hội thảo khoa học quốc gia “Trần triều Thái bảo Đỗ Tử Bình (1324 - 1383) - Thân thế và sự nghiệp” do Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân tỉnh Thái Bình phối hợp với Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam tổ chức. Nội dung cuốn sách tập trung làm rõ những vấn đề chủ yếu sau: nghiên cứu, sưu tầm tư liệu về quê hương, dòng họ, gia thế, sự nghiệp của Thái bảo Đỗ Tử Bình; góp phần làm rõ những tồn nghi trong sự nghiệp làm quan của Thái bảo Đỗ Tử Bình; đánh giá đóng góp của Thái bảo Đỗ Tử Bình đối với lịch sử dân tộc; đề xuất giải pháp gìn giữ và phát huy giá trị di sản văn hóa vật chất và tinh thần liên quan đến Thái bảo Đỗ Tử Bình và dòng họ Đỗ (Đậu) ở Việt Nam.

Các bài viết trong cuốn sách là những công trình khoa học, cung cấp nhiều tư liệu lịch sử mới, đề cập, làm sáng tỏ nhiều vấn đề về quê hương, thân thế và sự nghiệp của Thái bảo Đỗ Tử Bình, cũng như những di sản mà ông để lại cho hậu thế. Bên cạnh đó, trong mỗi bài viết, các tác giả đều có cách nhìn nhận, đánh giá khác nhau về các dữ kiện lịch sử, thông tin về quê quán, năm sinh, năm mất liên quan đến cuộc đời của Thái bảo Đỗ Tử Bình. Để giúp bạn đọc tiện đối chiếu, so sánh khi nghiên cứu, tìm hiểu, đồng thời hiểu rõ quan điểm, chính kiến của các tác giả bài viết, chúng tôi cố gắng giữ nguyên những quan điểm, nhận định của các tác giả.

Cuốn sách là tài liệu tham khảo bổ ích, có giá trị đối với các nhà nghiên cứu, nhà khoa học cũng như các độc giả quan tâm tìm hiểu về lịch sử Việt Nam nói chung, lịch sử triều Trần nói riêng.

Trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 12 năm 2024

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

THÀNH HÓA CHÂU DƯỚI THỜI TRẦN

TS. NGUYỄN VĂN QUẢNG*

Trong lịch sử Chăm-pa và Đại Việt, thành Hóa Châu (xã Quảng Thành, huyện Quảng Điền, thành phố Huế) có vai trò rất quan trọng trong chiến lược phòng thủ, tấn công, bảo vệ và mở rộng lãnh thổ của các triều đại Chăm-pa và sau này là Đại Việt (từ đầu thế kỷ XIV), gắn liền với nhiều sự kiện lịch sử quan trọng của vùng đất Thừa Thiên Huế. Chính vì vậy, ngay từ rất sớm, tòa thành này đã được sự quan tâm đề cập của các sử gia phong kiến. *Ô Châu cận lục* của Dương Văn An (viết vào khoảng năm 1553 - 1555) là tác phẩm đầu tiên đề cập vị trí, quy mô của Hóa thành: “Thành ở địa phận huyện Đan Điền¹. Từ sông cái Đan Điền² chảy ở phía tây, một nhánh sông con tách ra rồi đổ vào trong thành. Phía hữu ngạn sông

---

* Đại học Khoa học, Đại học Huế.

1. Tức huyện Quảng Điền ngày nay, thời Trần là huyện Trà Kệ, thời Lê là huyện Đan Điền, thời chúa Nguyễn là Quảng Điền.

2. Tức là sông Bồ hiện nay.

28. Quốc sử quán triều Nguyễn: *Đại Nam nhất thống chí*, t.I (Phạm Trọng Diễm dịch), Nxb. Thuận Hóa, Huế, 1992.
29. Tống Trung Tín, Bùi Minh Trí, Đỗ Thanh Hà: “Nghiên cứu cấu trúc thành Hóa Châu (Thừa Thiên Huế)”, *Những phát hiện mới về khảo cổ học năm 1997*, Hà Nội, 1998.
30. Bùi Minh Trí: “Sưu tập gốm sứ thời Lê ở di tích thành cổ Hóa Châu”, *Những phát hiện mới về khảo cổ học năm 1997*, Hà Nội, 1998.
31. Nguyễn Văn Siêu: *Đại Việt địa dư toàn biên (Phương Đình địa dư chí)*, Viện Sử học và Nxb. Văn hóa, Hà Nội, 1997.
32. Ủy ban nhân dân thành phố Huế: *Phú Xuân - Huế: Từ đô thị cổ đến hiện đại*, Nxb. Thuận Hóa, Huế, 1999.
33. Ủy ban nhân dân tỉnh Thừa Thiên Huế: *Địa chí Thừa Thiên Huế*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội, 2005.
34. Viện Khảo cổ học Việt Nam: *Báo cáo kết quả khai quật khảo cổ học di tích thành Hóa Châu, xã Quảng Thành, huyện Quảng Điền, tỉnh Thừa Thiên Huế*, Huế, 1997.

- Từ văn quan đến võ tướng: luận giải về các chức quan của Thái bảo Đỗ Tử Bình 400
PGS.TS. Phan Ngọc Huyền
- Khảo về các chức quan của Đỗ Tử Bình 418
TS. Nguyễn Tùng Linh
Bùi Đức Trung
- Đỗ Tử Bình với việc giúp vua trị quốc an dân cuối thời Trần 431
PGS.TS. Nguyễn Minh Đức
- Chế Bồng Nga và chiến tranh Chăm-pa - Đại Việt (1360 - 1390) 444
PGS.TS. Trần Quốc Tuấn
- Về trận chiến năm 1377 giữa quân Đại Việt và quân Chăm-pa 465
PGS.TS. Lê Đình Sỹ
- Nhân vật Đỗ Tử Bình trong vòng xoáy thời cuộc của vương triều Trần 472
TS. Đinh Đức Tiến
- Thành Hóa Châu dưới thời Trần 498
TS. Nguyễn Văn Quảng
- Công cuộc khẩn hoang, lập làng ở phía nam Hóa Châu cuối thế kỷ XIV 525
TS. Nguyễn Minh Phương
- Những người đứng đầu xứ Thuận Hóa thời Trần 548
TS. Ngô Minh Hiệp
ThS. Phạm Thị Nghĩa
- Phần thứ ba**
- BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI SẢN CỦA
THÁI BẢO ĐỔ TỬ BÌNH VÀ DÒNG HỌ ĐỔ
TRONG LỊCH SỬ VIỆT NAM 587**
- Đóng góp của các vị đại khoa họ Đỗ trong giáo dục - khoa cử Nho học ở Việt Nam thời trung đại 589
TS. Đinh Thị Hải Đường
- Thần tích, thần sắc ở xã Phú Khê 642
PGS.TS. Vương Thị Hường
ThS. Phạm Bảo Nhung

Trần triều Thái bảo
ĐỒ TỬ BÌNH
(1324 - 1383)

THÂN THÊ VÀ SỰ NGHIỆP

Chịu trách nhiệm xuất bản
GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP
PGS.TS. VŨ TRỌNG LÂM

Chịu trách nhiệm nội dung
PHÓ GIÁM ĐỐC - PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
ThS. PHẠM THỊ THỊNH

Biên tập nội dung: **ThS. PHẠM THỊ NGỌC BÍCH**
ThS. NGUYỄN THỊ THÚY
ThS. VŨ QUANG HUY

Trình bày bìa: **LÊ HÀ LAN**
Chế bản vi tính: **NGUYỄN THỊ HẰNG**
Sửa bản in: **NGUYỄN XUÂN TRƯỜNG**
TẠ THỊ THU THỦY
Đọc sách mẫu: **NGUYỄN THỊ THÚY**

In 830 cuốn, khổ 16 x 24 cm, tại Công ty TNHH in Thanh Bình.

Địa chỉ: Số 432/K2 - Cầu Diễn - Nam Từ Liêm - Hà Nội.

Số đăng ký xuất bản: 5166-2024/CXBIPH/3-326/CTQG.

Quyết định xuất bản số: 4134-QĐ/NXBCTQG, ngày 26/12/2024.

Mã số ISBN: 978-604-57-9076-2.

In xong và nộp lưu chiểu tháng 12 năm 2024.